

**От общественной потребности к совместной реализации:
Интернет – проекты детской библиотеки**

**From Social Need to Cooperative Implementation:
Internet Projects of the Children's Library**

**Від суспільної потреби до спільної реалізації:
Интернет – проекти дитячої бібліотеки**

Н. Ф. Попова

Херсонская областная библиотека для детей, Херсон, Украина

Natalya Popova

Kherson Regional Children's Library, Kherson, Ukraine

Н. Ф. Попова

Херсонська обласна бібліотека для дітей, Херсон, Україна

Освещается деятельность Херсонской областной библиотеки для детей по созданию интернет-проектов – межшкольного портала «Класс» и портала правового просвещения детей и подростков и защиты прав ребенка «Права детей» на основе партнерского сотрудничества с региональными организациями в сфере образования и обеспечения прав детей.

Describes the activity of Kherson Regional Children's Library in Internet-projects, i. e., the interschool portal «Class» and the legal enlightenment portal for children and minors and for protection of children's rights. Both are products of partnership with regional institutions in the field of education and children's rights.

Висвітлюється діяльність Херсонської обласної бібліотеки для дітей у створенні інтернет-проектів – міжшкільного порталу «Клас» та порталу правової освіти дітей та підлітків та захисту прав дитини «Права дітей» на засадах партнерської співпраці з регіональними інституціями у сфері освіти та забезпечення прав дітей.

Отримання знань перетворюється сьогодні на завдання, що його люди мусять вирішувати на протязі всього життя. Це значно змінює роль бібліотек, а надто – бібліотек для дітей. Адже **суспільство знань** – це суспільство, в якому житимуть наші теперішні читачі – діти та підлітки. Воно буде таким, яким вони його створять. Ми ж можемо вплинути на майбутнє, на реалізацію у ньому свого бачення кращого світу саме через вплив на формування особистості, розвитку необхідних в інформаційному суспільстві умінь та навичок, забезпечення доступу до інформації своїх юних користувачів.

Ми не можемо опиратись змінам, яких зазнає сучасне інформаційне середовище, а разом з ним – і нове читацьке покоління, але повинні адаптувати свої служби та сервіси до сучасної мультимедійної реальності. Бібліотекарі усвідомлюють, що їм слід дбати про те, щоб відповідати запитам сучасного суспільства, в якому роль електронних інформаційних ресурсів та комунікацій невпинно зростає.

Отож, дитяча бібліотека покликана стверджувати основні людські цінності та норми, і в той же час невідворотно мусить освоювати цікавий новаторський досвід, мультимедійні та інформаційні ресурси для навчання, розвитку та розваги.

Не можна чекати і пасивно спостерігати за творенням суспільства знань, а шукати й знаходити своє місце в ньому, активно й креативно включатися в процес його творення, у тому числі й у процес створення електронних ресурсів.

Коли мова заходить про електронні ресурси бібліотек, як правило – і цілком закономірно – на перший план виходять ресурси бібліографічні – електронні каталоги, бази даних.

Але кожна бібліотека є організацією зі складною, розгалуженою структурою взаємозв'язків та партнерства, які дають не лише багатий професійний досвід, а й спільні інформаційні ресурси, що можуть стати основою цікавих веб-проектів.

У Херсонської обласної бібліотеки для дітей такими проектами стали **міжшкільний портал «Клас!»** та портал **«Права дітей»** – задуми обох породжені були суспільною потребою в ресурсах

певного характеру, а реалізація стала можливою завдяки співпраці багатьох закладів, установ, організацій, зацікавлених у тому, щоб спільними зусиллями дати дитині максимально повно реалізувати свої права і свої креативні здібності; зацікавлених як у цих ресурсах, так і в можливості надання доступу до них.

Ідея херсонського міжшкільного порталу виникла як проект двох школярів із нашого міста, що здобув відзнаку Всеукраїнського молодіжного конкурсу «Молодь України – ХХІ століття» у номінації «Медійний проект». Задум підхопили працівники Інтернет-центру нашої бібліотеки: розробили дизайн та структуру майбутнього порталу і розпочали технічну реалізацію. 20 жовтня 2005 проект «Херсонський міжшкільний портал «Клас» було презентовано учасникам всеукраїнського навчання «АІБС в дитячих бібліотеках: від комплектування до обслуговування. Інтегровані рішення». Першими учасниками проекту стали найпрестижніші навчальні заклади міста – 3-я, 6-а та 20-а гімназії.

Проект був високо оцінений Херсонським міським управлінням освіти, яке надало інформаційну та організаційну підтримку проекту. Вийшов навіть спеціальний наказ (№ 316 від 31.07.2006) «Про участь загальноосвітніх навчальних закладів міста у Херсонському міжшкільному порталі «Клас».

Сьогодні вже 26 загальноосвітніх навчальних закладів міста, тобто половина всієї кількості шкіл, гімназій та ліцеїв міста, стали учасниками цього проекту, і ще десять – зголосились до участі й готують свої ресурси для розміщення на порталі.

Провідними завданнями в реалізації цього проекту були підтримка творчості вчителів і школярів; надання можливості публікації новаторських пропозицій педагогів; залучення школярів і вчителів до спільної проектної творчості у сфері інформаційних технологій для освіти.

Які саме матеріали пропонують херсонські учні та вчителі до опублікування? Чим, вважають, можуть бути цікавими ровесникам, колегам та світу?

Обмежусь тут лише стислим переліком рубрик та кількома прикладами:

«Візитні картки шкіл» – рубрика, у якій ви знайдете основну інформацію про школи, ліцеї, гімназії Херсона: адреси, контактну інформацію, основні віхи історії тощо.

«Дошка пошани» розповідає про здобутки педагогів, школярів та випускників загальноосвітніх навчальних закладів міста.

«Педагогічна скарбничка» містить матеріали з доробку наших вчителів: статті з різноманітних питань професійної майстерності, розробки та конспекти новаторських уроків, сценарії шкільних заходів і свят, дидактичні ігри та електронні презентації до окремих тем шкільних предметних курсів.

«Натхнення» – це рубрика, у якій публікуються твори юних поетів і прозаїків, результати дослідницьких робіт, словом – результати літературно-художньої та наукової творчості учнів.

«Мій веб-світ» надає можливість веб-майстрам-початківцям опублікувати в мережі веб-сторінки власного виробництва. Назву, наприклад, сторінки «Як і чому математика потрібна людям? «та «Звучать Шевченкові слова», створені учнями школи № 11, або персональну сторінку херсонського письменника і журналіста Юрія Голобородька, створену п'ятикласником гімназії ім. Б. Лавреньова Дмитриком Румянцевим.

А **«Приколи» нашої школи** – це, звичайно, сторінка шкільного гумору.

В роботі над порталом ми спирались на свій попередній досвід – роботу за обласною програмою «Інтернет для вчителя», проектами «Кібершколярики» (Інтернет-серфінг та основи інформаційної грамотності для молодших школярів), «Навчання з Інтернет» (інтегрований курс для старшокласників, який реалізуємо, починаючи з 2006/07 навчального року).

Задоволення інформаційних запитів реальних користувачів, власний досвід пошуку інформації про школу й шкільництво допомогли нам визначитися самим і зорієнтувати школи-учасниці проекту у змісті та формі представлення контенту порталу.

Може виникнути питання – якщо вже школи (учні та вчителі) самі створили власний електронний продукт, то чи потрібна їм бібліотека і цей проект, щоб цей продукт опублікувати та пропагувати? – Але відповідь однозначна: так, потрібна!

По-перше, лише 4 з бібліотек-учасниць мають достатню технічну базу, щоб свій наробок самостійно опублікувати в Мережі (у цьому разі ми подаємо посилання на власні веб-сайти навчальних закладів).

По-друге, навіть із забезпеченням комп'ютерною технікою та підключенням до Інтернету шкіл Херсонщини все ще існують проблеми. Згідно зі звітом обласного управління освіти і науки за 2006 рік, комп'ютерною технікою забезпечені 77,4% загальноосвітніх навчальних закладів. На початок поточного навчального року в області лише 100 (або 28%) загальноосвітніх навчальних закладів I-III ступенів підключено до мережі Інтернет (по Україні – 41,3%). Склалась навіть така парадоксальна, на перший погляд, ситуація, коли сільські школи мають краще комп'ютерне забезпечення, ніж міські (завдяки реалізації спеціальних державних програм).

Тож пропозиція бібліотеки – свого технічного і кадрового потенціалу, інформаційної підтримки – була цілком доречною і ефективною.

Дитяча бібліотека виконує при цьому роль навігатора, організатора інформаційних ресурсів для школи і про школу, джерела таких ресурсів – і реального, і віртуального, через опублікування їх на порталі «Клас».

Наступний веб-проект бібліотеки – «**Права дітей**» – так само виник із усвідомлення дефіциту інформації, цього разу – адресованої дітям та їх вихователям інформації про права дитини та їх дотримання, на Херсонщині зокрема.

В Конвенції ООН про права дитини зафіксоване право дітей на грамотність, інформацію, освіту. Зрештою, це головні принципи, що й повинні лежати в основі діяльності будь-якої дитячої бібліотеки. Однак тут є ще й такий аспект, як право дитини на грамотність у сфері власних прав, право на інформацію про свої права, на правову освіту. Ми переконані, що саме бібліотеки – як установи «нейтральні» – покликані повідомляти дітям про їх права і показувати, яким шляхом ці права реалізовувати й відстоювати.

Бібліотекарі можуть і повинні робити це в співпраці з батьками, вчителями, державними й громадськими організаціями. Але перш за все вони повинні звертатись до дітей і не лише допомагати дітям знаходити таку інформацію, а й **разом з дітьми самостійно створювати такі матеріали**.

Започатковуючи інформаційно-просвітницький портал «Права дітей», ми мали на меті:

«втягнути» дітей та підлітків в обговорення проблем з дотриманням їх прав, розширити й поглибити знання підлітками своїх прав та обов'язків, правових аспектів взаємовідносин у сім'ї, школі, підлітковому середовищі, з точки зору профілактики правопорушень;

сприяти вивченню дорослими прав дитини;

надати дорослим (батькам, педагогам, бібліотекарям, соціальним працівникам) інформацію, матеріали, які допомагали б їм в роботі з дітьми щодо вивчення прав дітей та їх захисту.

Україна в розбудові правової держави прагне реалізувати сучасні стандарти захисту прав дитини, що знаходить втілення в ратифікації Конвенції про права дитини, в розробці національної законодавчої бази щодо захисту прав юних громадян. 2006 рік Указом Президента України було проголошено Роком захисту прав дитини (№1673/2005 від 29. 11. 2005р.), що безумовно свідчить про актуальність цієї проблеми для нашого суспільства.

Але діти і дорослі потребують не просто інформації із широкого спектру питань щодо прав дітей та їх захисту, а інформації 1) цілеспрямованої, 2) адресної, 3) диференційованої, 4) системної, 5) актуальної, постійно оновлюваної.

Наша бібліотека має значний досвід роботи у цьому напрямку – традиційними бібліотечними засобами, у співпраці з обласними й міськими службами в справах неповнолітніх, правоохоронними органами, управлінням юстиції, громадськими організаціями.

Тепер же назріла суспільна потреба включити в сферу засобів цієї діяльності ще й новітній – Інтернет. Важливим аргументом «за» в такій постановці питання стало те, що основна цільова група проекту – підлітки – Інтернет-простір обживають надзвичайно швидко і масово. Він наразі вже перетворився на найбільш використовуване дітьми, підлітками, молоддю джерело інформації.

Реалізуючи цей задум, за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження» та юридичної – Херсонського міського управління юстиції, ми сподіваємось, що створення порталу сприятиме:

- зростанню поінформованості адресних груп як щодо законодавчої бази охорони прав дітей, так і щодо стану в Херсонській області з цього питання: прозорість інформації про проблеми – перший крок до їх вирішення;

- приверненню уваги до бібліотеки, її можливостей, а тим самим – формуванню її іміджу сучасної інформаційної установи, практично корисної для суспільства у різних аспектах соціального життя;
- широкому обміну кращим досвідом роботи педагогічних колективів, бібліотечних працівників, служб у справах неповнолітніх Херсонської області щодо правової просвіти та захисту прав дітей.

Однак найбільш важливим аспектом пропонованої ідеї нам бачиться можливість інтерактивного спілкування з кваліфікованими фахівцями, що можуть надати індивідуальну юридичну консультацію кожному, хто звернеться до віртуальної юридичної довідки проекту (on-line або електронною поштою).

Зрештою, проект пропонує нову можливість діалогу дітей і дорослих – діалогу віртуального, і як наслідок – часто більш відвертого, вільного від формальних пересторог.

До реалізації проекту залучені, окрім бібліотеки, Херсонське міське управління юстиції, що забезпечує надання безплатних юридичних довідок та консультацій користувачам порталу з визначеної тематики (укладено відповідний договір про співпрацю); відділ кримінальної міліції у справах неповнолітніх УМВС України в Херсонській області; методичний кабінет міського управління освіти (інформаційна підтримка порталу, співучасть у рекламно-інформаційних акціях проекту. Слід додати також, що в роботі над порталом ми маємо підтримку ряду громадських організацій Херсонщини («Успішна жінка», обласного центру практичної психології та соціальної роботи, молодіжної організації «Нова генерація», благодійного фонду «Милосердя», Центру соціальних служб для молоді).

Модель структури порталу «Права дітей»	
Дітям ↓	Дорослим ↓
1. Інтерактивна правова довідка з питань прав дитини - у співпраці з міським управлінням юстиції, фахівці якого готують відповіді на запитання відвідувачів порталу – і дітей, і дорослих.	
2. Форум «Діти мають право!» Форум, у якому підлітки мають можливість обговорити проблеми взаємовідносин у родині, в школі, з ровесниками, пов'язані з реалізацією їх прав.	2. Дитина має право на сім'ю! Інформаційний сайт, присвячений організації та досвіду роботи ДБСТ на Херсонщині та забезпечення родинного виховання в прийомних сім'ях для дітей, що залишилися без батьківського піклування.
3. «Що я знаю про мої права?» - конкурси дитячої творчості на правові та морально-етичні теми – плакати, малюнки; вірші, прозові твори; електронні презентації та веб-сторінки тощо; - інтерактивні опитування.	3. Захист прав дітей: вітчизняний та зарубіжний досвід. Аналітичні огляди з посиланнями на ресурси в мережі Інтернет – джерела інформації.

<p>4. Розділ «Краще один раз побачити...» - відеоролики та фоторепортажі; флеш-серіали «<i>Справедливе Курчатко</i>» (для молодшого віку) та «<i>Правовий Дозор</i>» (для старшого віку); веб-комікси правової тематики.</p>	<p>4. Права дітей на Херсонщині - «стрічка новин»; аналітичні огляди кримінальної міліції про стан підліткової злочинності в регіоні тощо.</p>
<p>5. Забезпечення прав дітей з особливими потребами (спеціальні ресурси; особлива форма представлення матеріалів – відеофайли, аудіофайли для осіб з ослабленим слухом, зором).</p>	
<p>6. Майбутньому правознавцю - Куди піти вчитися? Електронний довідник провідних навчальних закладів регіону та України, де можна здобути фах правознавця. - Бібліографічні списки літератури з питань правознавства.</p>	<p>6. Рубрика «Батькам треба знати» – аналітичні публікації, коментарі до законодавства з різних аспектів дотримання прав дітей на житло, освіту, інформацію, медичне обслуговування тощо.</p>
<p>7. Дивись, слухай, читай! Рекламно-інформаційні огляди, анонси творів художньої літератури та мистецтва правової та морально-етичної тематики. Посилання на відповідні ресурси Інтернет.</p>	<p>7. Авторські сценарії заходів правової тематики (бібліотечні, шкільні, позашкільних виховних закладів). Авторські розробки уроків права, виховних годин правової тематики та подібне.</p>
<p>8. «Профі» застерігають! - інтерв'ю з працівниками кримінальної міліції, дорожньо-патрульної служби, медиками, психологами та ін. - бесіди-застереження з актуальною для підліткового середовища проблематики.</p>	<p>8. Методичні поради та консультації для бібліотечних працівників, вчителів, вихователів з питань організації правоосвітньої та правовиховної роботи. Бібліографічні огляди, анотовані бібліографічні списки спеціальної літератури.</p>
<p>9. Веб-дайджест - огляди-дайджести публікацій у херсонських ЗМІ за тематикою порталу; - систематизована колекція посилань на електронні ЗМІ та інші ресурси в мережі Інтернет (у вигляді анотованих веббіографічних списків) за тематикою порталу</p>	
<p style="text-align: center;">Презентаційні та навігаційні рубрики:</p>	
<p>1. Про цей проект. Наші партнери. Контакти. 2. Карта сайту 3. Інформаційні сторінки організацій, установ, закладів м. Херсона та області, що працюють у сфері забезпечення прав дітей та їх соціальної опіки.</p>	

Великі сподівання в реалізації цього проекту ми покладаємо на співпрацю зі службою у справах дітей Херсонської облдержадміністрації.

20 лютого 2007 р. Координаційна рада у справах дітей Херсонської ОДА провела конференцію на тему: «Розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в області: досягнення, проблеми, перспективи».

Наша бібліотека в особі директора та заступника директора з наукової роботи взяла участь у цій конференції, презентувала проект «Права дітей» її учасникам і, як наслідок, отримала зустрічну пропозицію – відкрити на порталі нову веб-сторінку «**Дитина має право на сім'ю!**», присвячену

організації та досвіду роботи дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ) на Херсонщині та забезпечення родинного виховання в прийомних сім'ях для дітей, що в силу різних обставин залишилися без батьківського піклування – у співпраці з Координаційною радою у справах дітей обласної державної адміністрації.

Вже 21 лютого було складено «Координаційний план представлення матеріалів для опублікування на порталі «Права дітей», за яким до роботи над ресурсами проекту залучено 34 установи та організації. Незабаром перша версія ресурсу з'явилась в Інтернеті. Його відвідувачі знайдуть тут адресно-статистичну інформацію щодо ДБСТ та дітей, що залишились без батьківського піклування і потребують родинного улаштування, аналітичні матеріали, відомості щодо нормативно-правової бази функціонування прийомних сімей та ДБСТ, актуальні публікації з проблеми, а також зможуть отримати необхідні консультації фахівців (соціальних працівників, правників, педагогів, психологів та ін.), скористатись послугами правової довідки.

Гадаємо, проект «Права дітей» стане важливою віхою у розвитку дитячої бібліотеки як інформаційного центра з питань дитинства.

Дитяча бібліотека у суспільстві знань, напевно, буде мати риси нової інфраструктури для інформації та комунікації, в якій органічно поєднуються традиційні книжкові та цифрові компоненти. Щоб бути адекватною викликам нового часу, новим суспільним потребам, бібліотека не може дозволити собі перетворитися на музей друкованої книги, а отже буде освоювати, «обібліотечнювати» новітні інформаційні та комунікаційні технології, цифрові ресурси. Головне – постійно пам'ятати при цьому про головного адресата своєї діяльності та споживача її продуктів і здобувати опору для свого поступу в підтримці громади, в партнерстві заради дитини.

Для Херсонської ОБД таке партнерство втілювалось останнім часом у двох проектах, про які йшлося у доповіді – різнопланових за змістом, механізмами реалізації, але в обох ми спираємось на діалог: бібліотеки і юного читача, бібліотеки і школи, бібліотеки і сім'ї, бібліотеки і громади.